

JOBBDALI ÉPÍTKEZÉS, 2010–2022

V E S Z P R É M Y L Á S Z L Ó B E R N Á T

„Ugyan mit lehet még írni erről a Trianonról, hogy az emberek ne ásítsanak rá?” – tette fel a kérdést Bajcsy-Zsilinszky Endre a trianoni békeszerződés tizedik évfordulóján.¹ A történész szinte vele kérdezheti: ugyan mit lehet még írni a jobboldali építkezésről 2021-ben, amit még nem írtak le róla? Az alábbiakban mégis kísérletet teszünk a jobboldali építkezés áttekintésére 2010 és 2022 között. Természetesen esszénk nem terjedhet ki a magyar közélet minden aspektusára. „A »kulturális hegemonia« létrehozásának létezik forgatókönyve, amely nem egyetlen gyors villámháború taktikai lépéseit fekteti le, hanem egy hosszadalmas kulturális hadviselés stratégiájával dolgozik” – írja Békés Márton.² Hivatkozási alapjai Antonio Gramsci olasz marxista filozófus és Kornis Gyula piarista szerzetes, kultúrpolitikus. Gramsci tételei így mutatkoznak meg: erőszak helyett meggyőzés, gazdaság helyett kultúra.³ Kornis pedig felteszi a kérdést: „A kultúrát nem lehet passzíve örökölni, hanem mindenkinek magának aktíve kell meghódítania. Széchenyi erősen pattogtatta ostorát a magyar lélekhez tapadó »közretség« ellen. Vajon levetköztük-e véglegesen [...] síklakói nyugalmunkat? Át vagyunk-e hatva a munkának, hivatásunknak abszolút erkölcsi kötelezettségétől? [...] Kellően őrizzük-e kultúránk itt maradt emlékeit, melyek a jelen nemzeti kultúrtevékenység ihlető erői? [...] Gondoskodunk-e kellően róla, hogy az utóbbiak, mint objektív nemzeti életértékek, minél szélesebb körben hozzáférhetők legyenek?”⁴ Itt tehát a Kornis által felvetett kérdések tükrében vizsgáljuk meg a kulturális építkezést. Főbb szempontjaink az egyházakkal való együttműködés, az oktatás és a kultúra.

STRATÉGIAI PARTNERSÉG AZ EGYHÁZAKKAL

„A szorosabb értelemben vett kultúra szintén sokat várhat és remélhet a kereszténységnek közvetlenül lelki természetű kultúrájától. Nem véletlen, hogy az életet megnevesítő tudományos és művészeti törekvések sokáig (s jelentékeny fokban a mai napig is) karöltve fejlődtek a vallásos gondolattal. A keresztény gondolat a tudományos, művészeti s általában a polgárosult élet fejlődésének mindig a legjobb ösztönzője és táplálója volt” – fejtette ki Bangha Béla páter 1935-ben a *Magyar Kultúra* hasábjain.⁵

1 *Előőr*, 1930. június 7. 3.

2 BÉKÉS Márton: Szürkeállománycsere. <<https://latoszogblog.hu/aktualis/szurkeallomanycsere>>

3 BÉKÉS Márton: Gramsci jobbról = Űő: *Kulturális hadviselés. A kulturális hatalom elmélete és gyakorlata. Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány*, Bp. 2020.

4 KORNIS Gyula: *Kultúra és politika. Tanulmányok*. Franklin, Bp. 1928. 46–48.

5 *Magyar Kultúra*, 1935. 508.

Az elmúlt évtizedben 2800 templom újult meg és 120 épült fel a magyar kormány támogatásával. Jelenleg a magyar kormány templomfelújítási programja keretében összesen közel 26 milliárd forintból további 1800 templomot újítanak fel. Ezek közül 400 található hazánk határain kívül: csak a Felvidéken 96 magyarok lakta településen 69 római katolikus, hat görögkatolikus, 25 református templomot és egy zsidó imaházat újítanak fel mintegy másfél milliárd forint magyar állami támogatásból. Ezen felül a kormány zsinagógákat és zsidó temetőket is felújított, közülük többet szintúgy a határon túl.⁶

Eközben enyhítettek az egyházi iskolák átadás-átvételek törvényi korlátozásain, ami láthatóan lakossági igényt szabadított fel az iskolák egyházaknak való átadása terén. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia adatai szerint a települési önkormányzatoktól 41 intézményt vett át a katolikus egyház, így összesen 224 intézményük működik (tagintézményekkel, intézményegységekkel számolva 432). A reformátusok 2011 nyarán 12 intézményt vettek át, így 129 intézményük működik az országban. Az evangélikus egyház pedig három óvodát, két általános iskolát és egy gimnáziumot vett át, ami tíz százalékos bővülést jelent. Szintúgy nem elhanyagolható a Hungary Helps program megindulása, mely széles körben biztosít segítséget a külföldi üldözött keresztényeknek, illetve olyan nagyszabású, nemzetközi események megtartása, mint az üldözött keresztények helyzetét bemutató kiállítás és az Eucharisztikus Világkongresszus.

SZÁMSZERŰ ÉPÍTKEZÉS

Köz- és felsőoktatás

„A kultúrfölénnyről nem elég tényként beszélni, azt adatszerűen bizonyítani is kell. Engem régóta izgat már az a gondolat, hogy e kultúrfölény adatszerű bizonyítására össze kellene minden kulturális tényezőnknek fogni, adataink bőségesen vannak hozzá, akár tudományos téren, akár az oktatásügy terén, iparban, gazdasági téren nagy előnyben állunk, főképp keleti szomszédainkkal szemben, de – úgy gondolom – nem elég csak általánosságokat hangoztatni,

hanem úgy barátaink, mint ellenségeink elé bátran kiállhatnánk a számszerű bizonyosságokkal is” – fejtette ki Erdősi Károly papszerző 1922-ben.⁷ „A háború utáni idők új kulturális szükségleteket teremtettek, új irányt kellett venni tehát a magyar tudománypolitikának is. Amellett, hogy a nép széles rétegeinek szellemi nivóját emelte, szükség volt a magyar tudományos oktatás kiszélesítésére” – foglalta össze egy évfordulós kiadvány a klebelsbergi oktatáspolitikát, nem titkolva, hogy a kultúra egyik első bástyája az oktatás.⁸ Az alábbiakban a közoktatásban, illetve a felsőoktatásban és a tehetséggondozásban elért eredményeket mutatjuk be, a teljesség igénye nélkül.⁹

A pedagógusoknak 2013-tól életpályaprogramot vezetett be a kormány, amelynek köszönhetően 2013–17 között átlagosan 50 százalékkal nőtt a pedagógusok bére, és kiszámítható előmeneteli pálya áll előttük. Egy húsz éve dolgozó – egyetemi végzettséggel rendelkező – pedagógus a béremelés előtt 173 ezer forintot keresett, ma ennek csaknem a dupláját, több mint 335 ezer forintot vihet haza. A pedagógus-utánpótlás érdekében ösztöndíjprogramot vezettek be: ez a Klebelsberg Képzési Ösztöndíj, amely 2013 óta működik, célja a tanári vagy gyógypedagógus pályát választó hallgatók motiválása a hivatásuk szerinti tartós elhelyezkedésre, egyúttal az oklevél megszerzését követően részükre állás-

korszerűen átadni a magyar kultúrát

A pedagógusoknak 2013-tól életpályaprogramot vezetett be a kormány, amelynek köszönhetően 2013–17 között átlagosan 50 százalékkal nőtt a pedagógusok bére, és kiszámítható előmeneteli pálya áll előttük. Egy húsz éve dolgozó – egyetemi végzettséggel rendelkező – pedagógus a béremelés előtt 173 ezer forintot keresett, ma ennek csaknem a dupláját, több mint 335 ezer forintot vihet haza. A pedagógus-utánpótlás érdekében ösztöndíjprogramot vezettek be: ez a Klebelsberg Képzési Ösztöndíj, amely 2013 óta működik, célja a tanári vagy gyógypedagógus pályát választó hallgatók motiválása a hivatásuk szerinti tartós elhelyezkedésre, egyúttal az oklevél megszerzését követően részükre állás-

6 A teljesség igényére nem törekvő felsorolás idézett adatai a sajtóban szabadon elérhetők. Lásd még: BÉKÉS Márton: Kultúrharckészültség. *Kommentár*, 2021/3. 176–178.; L. SIMON László: *Intézményes kultúrpolitika 2010–2020 között Magyarországon = Uő: Ki viszi a puskát? Emlékezet és politika.* Nemzeti Művelődési Intézet, Lakitelek, 2020. és SZILVAY Gergely: *Hallgattassék meg a másik fél is. Szellemi és kulturális építkezés = Magyarország 2020. 50 írás az elmúlt 10 évről.* szerk. MERNYEI Ákos – ORBÁN Balázs, MCC, Bp. 2021.

7 Corvina, 1922. május 5. l.

8 *Tíz esztendő. Magyarország 1918-tól 1928-ig.* I. köt. Központi Sajtó Vállalat, Bp. 1929. 106.

9 Az alábbi bekezdések forrás az EMMI sajtóválasza a szerző számára.

hely biztosítása. Jelenleg mintegy 2000 fő rendelkezik érvényes szerződéssel, évente megközelítőleg 400 a szerződéskötések száma.

Az állami szerepvállalásnak köszönhetően az iskolafenntartás kiszámíthatóbb, pénzügyileg stabilabb lett és nem terheli az önkormányzatok költségvetését. A balliberális kormányzással ellentétben az oktatás-nevelés tartalmilag is megújult a 2012-ben életbe lépett új Nemzeti Alaptantervvel (NAT). Széles körű szakmai és társadalmi egyeztetést követően elkészült az új NAT, amelynek célja, hogy a magyar diákok versenyképes, a munkaerőpiacon és az életben is értékes, valamint a nemzeti kultúrát korszerűen átadó tudást szerezzenek az iskolapadban.

Ezzel párhuzamosan zajlik az iskolák digitális fejlesztése, több mint száz-ezer tanári és tanulói eszköz beszerzését biztosította EFOP- és hazai forrás. A kormány kiemelt célja, hogy az iskolák a digitális oktatáshoz szükséges sáv-szélességű szupergyors interneteléréssel, illetve épületen belüli wifihálózattal rendelkezzenek. Harmadik éve működik a köznevelés legfontosabb széles körű szakmai fóruma, a Köznevelési és Stratégiai Kerekasztal.

Ma dupla annyi gyermek vesz részt ingyenes tankönyvellátásban és ingyenes vagy kedvezményes gyermekétkeztetésben, mint 2010-ben. A köznevelés intézményeiben (óvodában, iskolában) és a bölcsődében 626 777 fő – az étkeztetést igénybe vevő 1 010 400 gyermek közel háromnegyede – étkezett ingyenesen vagy kedvezményesen a 2017/18-as tanévben. Összehasonlításképpen: 2010-ben csak alig több mint fele, 342 895 gyermek tehetett így. A 2017/18-as tanévtől már több mint egymillió diák részesült ingyenes tankönyvellátásban. Ebben a 2009/10-es tanévben csupán 518 ezren részesültek.

Ma több mint 600 milliárddal többet költünk oktatásra is, mint 2010-ben. Országszerte zajlanak az iskolafelújítások. Csak az elmúlt időszakban több mint 800 helyen zajlott, illetve zajlik valamilyen iskolafelújítás és -fejlesztés.

Szakralitással átítatott kultúrtáj

– A Szent Donát-kápolna a Csobánc-hegyen, háttérben a Gulács és a Badacsony, 2019
(Pető Piroska felvétele / Magyarország 365)

A tanterem, tornaterem, tanuszoda építési programban 158 beruházás zajlik. Csak a Modern Városok Programban 50 milliárd forintból zajlanak iskolafejlesztések.

A 2014-ben elindított Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program keretében 158 projekt valósul meg. Erre 2018. év végéig a kormány 45 milliárd Ft hazai forrást biztosított, további 26 milliárd Ft összegű beruházás folyamatban van országszerte, ebből 51 új tanuszoda, 47 új tornaterem épül, 44 helyen tanterem beruházás-fejlesztés készült, valamint 15 új iskola- és óvodafejlesztés, illetve építés. A 2014 és 2020 közötti támogatási időszakban a köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése az EFOP konstrukciók keretében összesen 125 milliárd Ft forrás felhasználásával valósulhat meg, melyből több mint 600 iskola és kollégium épületének felújítása, korszerűsítése történik. A tankerületi központok által fenntartott köznevelési intézmények energetikai korszerűsítésére uniós forrásból (KEHOP) több mint 21 milliárd forint áll rendelkezésre.

Bár nem tartozik a szorosan vett közoktatáshoz, de nem lehet elmenni mellette, hogy 2014-től 2020-ig több mint 110 milliárd forintot fordított a kormány bölcsődei és óvodai férőhelyekre. Ebből az óvodák esetében több mint 9100 új férőhely és több mint 58 ezer hely fejlesztése valósult meg. Mindezt ki kell egészíteni a kormány magyar születésszámokat növelő programjával (ismét a teljesség igénye nélkül a CSOK-kal, a babaváró hitellel), mely szemben áll a nyugat demográfiai problémáit migrációval megoldani akaró vízióval.

Egyetemek, tehetséggondozás, felnőttképzés

Tizenhárom éve üresen álló épületben született meg a Testnevelési Egyetem főépülete; megújult a győri Széchenyi Egyetem, és felújítják a Széchenyi Egyetem mosonmagyaróvári egyetemi csarnokát; megkezdődött a Képzőművészeti

„Szélesen megyünk” –

A 2021 augusztusi tihanyi
Tranzit-fesztivál
Gondolatexpo sétánya
(Tranzit rendezvénysorozat
– Földházi Árpád)

Egyetem felújítása; felújítások zajlanak a Pázmány Péter Katolikus Egyetem esetében is; megújult a Corvinus, a Miskolci Egyetem, a Ludovika Főépülete, a Milton Friedman Egyetem, kibővült a miskolci Görögkatolikus Egyetem, a Kaposvári Egyetem, modernizálják a Semmelweis Egyetemet, a Zeneakadémiát, a Pannon Egyetemet, az Eszterházy Egyetemet, a Szegedi Egyetemet és az Óbudai Egyetemet – hogy a legfontosabb infrastrukturális eredményeket soroljuk.

Eközben zajlik az egyetemi modellváltás, melynek keretében az alapítványok a mindenkori kormányzattól független, magánjogi formában biztosítják a felsőoktatási közfeladatok ellátását. Az új működési modell lényege, hogy az állam stratégiai partnereként hosszú távú finanszírozási garanciákkal teremti meg e közfeladatok korszerű ellátásának feltételeit. 2021 nyarán a korábbi példákhoz csatlakozott a Budapesti Gazdasági Egyetem, a Debreceni Egyetem, a Dunaújvárosi Egyetem, a Magyar Táncművészeti Egyetem, a Nyíregyházi Egyetem, az Óbudai Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Semmelweis Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem és a Testnevelési Egyetem. A világhírű borvidéken, külföldi példák alapján megalapítják a kiemelten szőlészettel-borászattal foglalkozó első hazai felsőoktatási intézményt, a Tokaj-Hegyalja Egyetemet. Tavaly év őszétől 180 ezer hallgató, az egyetemisták közel 70 százaléka tanulhat a megújult fenntartási modellben. A Gazdaság-újraindítási Akciótervben több mint 1500 milliárd forint fejlesztési forrás áll rendelkezésre a teljes felsőoktatás korszerűsítésére.

A tehetséggondozás és felnőttképzés terén a Mathias Corvinus Collegium tör kárpát-medencei dominanciára, 25 helyszínen és/vagy ingatlannal van jelen, többek között határon túl is (Kárpátalja, Erdély). Egyedülálló tehetséggondozási programjának lényege, hogy a hagyományos közoktatást, egyetemi oktatást kiegészítő, magas szintű képzést nyújt nem csupán egy területet érintően, hanem interdiszciplináris jelleggel, továbbá rendelkezik posztgraduális programmal is. Képzései mellett mobilitási programokat működtet, széles körű ösztöndíjprogramokat biztosít a fiataloknak, könyveket ad ki (MCC Press), tudományos írásokat jelentet meg, nemzetközi és hazai konferenciákat, vitafórumokat szervez, a demokratikus párbeszéd előmozdításában, a kulturált közéleti viták alakításában vállal szerepet. Tevékenységét közel félezer milliárdos vagyonnal végzi.

KULTURÁLIS BERUHÁZÁSOK

Nem számolva az önkormányzati fejlesztéseket, csak a kormányzati (és helyenként uniós) forrásokat, elmondható, hogy bejelentették a felújítását, megkezdődött vagy már be is fejeződött a felújítása a következő kulturális intézményeknek: Opera, Eiffel Műhelyház, Erkel Színház, József Attila Színház, Radnóti Színház, Thália Színház, Váci Dunakanyar Színház, Örkény Színház, a debreceni Csokonai Színház stb. Eközben megújult vagy megújul a Szépművészeti Múzeum, az Iparművészeti Múzeum és a Néprajzi Múzeum. Nemcsak a Múzeumkertet újították fel, de a Magyar Nemzeti Múzeum állandó kiállítása is megújulás elé néz. Továbbra is a fővárosban: elköltözik a Közlekedési Múzeum és a Természettudományi Múzeum, megújult Gül Baba türbéje és idővel talán felépül a Sorsok Háza is. Megépült a Nemzeti Táncszínház épülete. Elkészült vagy éppen megújul a Magyar Zene Háza a Városligetben, a Mezőgazdasági Múzeumnak helyt adó Vajdahunyad vára, az Országos Restaurálási és Raktározási Központ. Rekonstruálják vagy megújították és Millenniumi Házára nevezték át az Olof Palme Házat a Városligetben, a budai várban a honvéd főparancsnokságot, a főőrség épületét, a királyi lovardát, de megújult a Várkert bazár is, a karmelita kolostor, a Lónyay-Hatvany-villa és egy Szabadság Múzeum jön létre a Citadellában. A Budai Vigadó is megújult, az Állatkertben pedig épül Pannon Park.

A vidéki fejlesztéseket sorolni is nehéz! Megújult vagy megújul a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum, fennállásának ötvenedik évfordulójára a Göcseji Falumúzeum, a nagykőrösi Arany János Közérdekű Muzeális

Gyűjtemény, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum, a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeum. Átadák a szombathelyi Smidt Múzeumot, megújult vagy megújul a Kiscelli Múzeum, a Móra Ferenc Múzeum Szegeden, Győrben az Apátúr-ház. 2013-ban indult a hatvani kastély felújítása a Vadászati Múzeum számára, a Rétközi Múzeum külső felújítását 407 nap alatt végezték el. Csak 2017-ben 835 milliárd forintot költött a magyar állam kulturális nagyberuházásokra.

„Egész sereg tudományos intézetet alakított” a kormány – büszkélkedett a már idézett, klebelsbergi politikát összefoglaló mű.¹⁰ Nincsen ez másképp ma sem. A tudományos életben a kormány vagy a széles értelemben vett nemzeti-konzervatív oldal által alapított intézetek sora kezdte meg működését. Elve a „széles menet”, melyről Kassák Lajos egykori megfogalmazása – egy más kor teljesen más körülményei között, de örök érvénnyel – így szólt: „Korfordulón élünk, egy új világ kezdetén. Minden értékre szükség van; minden valódi értékkel rokonnak érzem magamat. Ne azt hangsúlyozzuk hát – értékekről lévén szó –, ami elválaszt, hanem ami egybeköt.”¹¹

Az intézmények a tág értelemben vett konzervatív gondolkodás teljes spektrumát lefedik, kezdve a népi-nemzeti gondolattól a keresztényszociális felfogáson át a polgári oldalig és az atlantista/nyugatias jobboldalig. Ezekhez sorolható a RETÖRKI, a VERITAS Intézet, a Magyarságkutató Intézet, a XXI. Század Intézet, a Molnár Tamás Intézet, az Avicenna Intézet, a Szent István

Intézet, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, a Gulág- és Gupvikutató Intézet, az Alapjogokért Központ, a Századvég és az MCC közös alapításában 2015-ben megindult Migrációkutató Intézet, a Klímapolitikai Intézet, a Drogkutató Intézet, a Rubicon

Intézet stb. S természetesen teljes gőzzel folytatják tevékenységüket a korábban létrejött intézetek, múzeumok, alapítványok is (köztük: XX. Század Intézet, Batthyány Lajos Alapítvány, Habsburg Történeti Intézet, Danube Institute, Nézőpont Intézet, Örökség Kulturpolitikai Intézet, Századvég Alapítvány, Terror Háza Múzeum). Külön említést érdemel a Magyar Művészeti Akadémia, mint köztestület, vagy az, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeumhoz tartozó Petőfi Irodalmi Ügynökség hatalmas forrásbázissal támogatja az irodalmi szcénát.

Folyóiratok terén széles körű publikációs lehetőséget biztosít a magyar értelmiség számára többek között a *Hitel*, a *Magyar Szemle*, a *Kortárs*, a *Magyar Napló*, az *Országút*, a *Kommentár*, a megújult *Századvég*, a *Polgári Szemle* és a *Valóság*, angol nyelven a *Limen*, a *Hungarian Conservative*, a *European Conservative*, irodalom terén a *Helyőrség*, a *Magyar Kultúra*, angolul a *Continental Literary Magazine*, de színvonalas írások jelennek meg a *Mandiner* és *Hetek* hetilapokban is. Tudományos ismeretterjesztő írások az interneten is megjelennek a *Látószög* és *Huszárvágás* blogokon, valamint az MCC-hez tartozó *Corvinákon* stb. A színesebb kulturális érdeklődést kielégítheti a *Hype and Hyper* magazin és a *Magyar Krónika*. Eközben kulturális beszélgetésekre megannyi tévés, rádiós és podcast műsor van jelen, az M5-ön látható kulturális beszélgetésektől (*Ez itt a kérdés*, *Kommentár Klub*) kezdve a Karc FM hasonló programjain (*Alaphang*, *Az igazság órája*, *Farkasverem*) át a különböző intézeti podcastekig.

Mindez „elegendő idő és bőséges emlékezetmennyiség ahhoz, hogy e körül politikai értelemben korszakot azonosíthassunk. Stabilizálásához az szükséges, hogy ez kulturális korszakká váljék” – zárhatjuk áttekintésünket ismét Békés Márton soraival.¹² ■

» széles értelemben vett nemzeti-konzervatív oldal

10 *Tíz esztendő*. I.m. 94.

11 PILINSZKY János: Beszélgetés Kassák Lajossal a modern katolikus irodalomról. *Új Ember*, 1962. február 18. 2.

12 BÉKÉS Márton: Korszaképítés. <<https://www.xxiszaszadintezet.hu/korszakepites>>